

Wildbeheer in Vlaanderen

Handleiding voor de beheerder
van openbare domeinen

AGENTSCHAP
NATUUR & BOS

WILDBEHEER IN VLAANDEREN

INLEIDING

Deze handleiding is gemaakt voor de beheerder van openbare domeinen. Het geeft een ruggensteun aan de terreinbeheerder in het vraagstuk hoe er moet of kan omgegaan worden met het beheer van wilde dieren, en in het bijzonder van de jachtwildsoorten waarvoor de jacht open is¹.

Dit document is geschreven vanuit het perspectief van het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) als beheerder van eigen natuurdomeinen. Behoudens enkele eigenheden specifiek aan de interne organisatie van het agentschap, is deze handleiding ook bruikbaar voor andere openbare besturen. Bij uitbreiding kunnen sommige delen van deze handleiding ook houvast bieden aan private eigenaars of terreinbeheerders bij de keuzes omtrent wildbeheer op hun terreinen. Voor private eigenaars en terreinbeheerders gelden echter niet dezelfde verplichtingen voor jachtverpachting als voor openbare besturen.

De juiste keuzes maken voor een optimaal beheer van wildsoorten is niet eenvoudig. Het vergt een open blik, met oog voor alle (huidige en toekomstige) facetten van een openbaar domein. Dit document geeft een houvast om die verschillende facetten, verder beschreven als criteria, af te toetsen. Daarmee kan de beheerder de relevantie van of de nood aan wildbeheer overwegen. Het afwegingskader is echter geen deterministisch mathematisch model dat de beheerder in één richting zal wijzen. De bedoeling van dit document is om de beheerder te ondersteunen, een blik te werpen op alle criteria waar rekening mee gehouden moet worden en om de praktische en juridische mogelijkheden rond wildbeheer kort en bondig toe te lichten. Daarom wordt in dit document ook dieper ingegaan op de wettelijke context en praktische mogelijkheden voor de verpachting van jacht op een openbaar domein.

Bij dit document horen enkele bijlagen: technische fiches en beheerfiches waarin gedetailleerd ingegaan wordt op specifieke aspecten van jacht.

- Technische fiche drukjacht
- Technische fiche kooivallen
- Technische fiche jachtkansels
- Technische fiche jachtverpachting
- Beheerfiche everzwijn
- Beheerfiche ganzen

¹ Dit document betreft in de eerste plaats jachtwildbeheer, met de opties van gewone jacht, bijzondere jacht en bestrijding volgens het Jachtdecreet en enkele afwijkingsmogelijkheden. Dat sluit niet uit dat bepaalde afwegingen ook nuttig kunnen zijn bij faunabeheer in bredere zin, zoals bij bestrijding van **invasieve uitheemse soorten** (exoten zoals muntjak, nijlgans, wasbeer, stierkikker) of van **beschermde soorten** (kraai, ekster, kauw, brandgans, spreeuw, gaai). Voor beheer van invasieve uitheemse soorten en van beschermde soorten gelden andere wettelijke bepalingen (bijlagen 3 en 3/1 van het Soortenbesluit), die hier slechts kort aan bod komen. De uitvoering van dit beheer kan desgewenst wel mee opgenomen worden in een jachtverpachting. Waar relevant wordt dit in deze handleiding opgenomen.

INHOUDSOPGAVE

Inleiding.....	3
1. Wildbeheer in openbare domeinen.....	5
2. De afwegingen voor wildbeheer in openbare domeinen	8
2.1. Criterium recreatie	9
2.2. Criterium relaties	10
2.3. criterium ecologie	13
2.4. criterium populatiebeheer	16
2.5. criterium economie	17
2.6. Beslissing over al dan niet toelaten van wildbeheer	19
3. Geen wildbeheer	20
4. Wildbeheer door preventieve maatregelen.....	21
5. Wildbeheer door jacht.....	22
5.1. Wetgeving.....	22
5.2. Voorwaarden voor jacht in openbare domeinen	23
5.3. Aanpasbare voorwaarden voor een jachtverpachting	24
5.3.1. Variatie in de tijd.....	24
5.3.2. Variatie in de ruimte	24
5.3.3. Variatie in jachtvormen	25
5.3.4. Variatie in soorten.....	26
5.3.5. Variatie in termijn	27
5.3.6. Speciale verpachtingsvoorwaarden.....	27
5.4. Vormen van jachtverpachting in openbare domeinen	30
5.4.1. Jachtverpachting door openbare aanbesteding.....	30
5.4.2. Onderhandse jachtverpachting.....	30
5.4.3. Jachtverpachting onder vorm van licenties.....	30
6. Bestrijding.....	32
7. Afwijkende maatregelen.....	33
7.1. Maatregelen ten behoeve van het natuurbehoud.....	33
7.2. Afwijkingsprocedure artikel 33	34

1. WILDBEHEER IN OPENBARE DOMEINEN

Wildbeheer in openbare domeinen is geen evidentie, gezien de vaak sterke ecologische en recreatieve waarde van deze domeinen. Hierbij komt dat in vele openbare domeinen zeer specifieke natuurdoelen op lange termijn (cfr. Natura 2000, natuurdoeltypes) zijn vastgelegd. Daarnaast zijn de mogelijkheden tot het beoefenen van wildbeheer strikt afgelijnd in de Vlaamse jachtregelgeving: het jachtrecht op domeinen van openbare instanties moet toegekend worden via principes van mededinging en transparantie.

De twee vragen die zich opdringen bij het overwegen wildbeheer in een openbaar domein zijn:

- Is het opportuun om in dit domein actief wildbeheer uit te voeren?
- Zo ja, hoe wordt dit wildbeheer meest zinvol uitgevoerd?

De afwegingen voor de eerste vraag worden verder toegelicht in hoofdstuk 2: De afwegingen voor wildbeheer in openbare domeinen.

De afwegingen voor de tweede vraag worden in de daarop volgende hoofdstukken toegelicht. Hoe wildbeheer (juridisch en praktisch) kan worden uitgevoerd is immers zeer variabel. Er zijn ruwweg 5 vormen: geen wildbeheer, preventieve maatregelen, wildbeheer onder jachtverpachting, bestrijding en afwijkende beheeropties. Bij jachtverpachting zijn er bovendien veel mogelijke variaties in tijd, ruimte, jachtvormen, jachtwildsoorten en de termijn van de verpachting. Elk van deze vormen wordt in een apart hoofdstuk toegelicht in dit document. De beheerder kan uiteraard beslissen om verschillende vormen te combineren zoals bijvoorbeeld preventieve maatregelen en jacht.

Communicatie en samenwerking

Tijdens het hele proces van wildbeheer is communicatie een sleutelfactor tot succes. Zowel bij de overweging van wildbeheer, als bij het maken van afspraken voor wildbeheer, als bij opvolging van gerealiseerd wildbeheer, is communicatie tussen de diverse betrokken partijen zeer belangrijk.

Wanneer men spreekt over het beheer van wild (en in het bijzonder grofwild) is het aangewezen om dit breder aan te pakken dan enkel het beheer op het eigen domein. Hiervoor is een afstemming nodig met de beheerders van de aanpalende gebieden. Zo kan men afspraken maken met “de burens” om samen te werken aan een duurzaam wildbeheer en samen gecoördineerde acties te ondernemen om de efficiëntie van het eigen beheer te verhogen.

Wildbeheer en het natuurbeheerplan

De opmaak van een natuurbeheerplan is een uitgelezen kans om na te denken over het wildbeheer voor een bepaald natuurgebied, en om dit te kaderen binnen een lange-termijn visie, afgestemd op de bredere doelen van het domein. Deze visie zit vervat in het natuurbeheerplan, deel 3 beheerdoelstellingen en deel 4 beheermaatregelen, en heeft volgende kenmerken:

- De visie heeft een lange-termijn perspectief, geënt op de duurtijd van het beheerplan (24 jaar, herziening elke 6 jaar). De visie kijkt dus verder dan de actuele terreinsituatie. Het is verstandig te anticiperen op ontwikkelingen die zich redelijkerwijze kunnen voordoen binnen de looptijd van het beheerplan.
- De visie benoemt de doelstellingen van het wildbeheer.

- De visie bepaalt zo nodig randvoorwaarden voor wildbeheer: variatie in tijd, variatie in ruimte (zonering), keuze voor specifieke beheermethoden, beperking van doelsoorten, etc.
- De visie onderbouwt de compatibiliteit van de voorgestelde doelstellingen en randvoorwaarden m.b.t. wildbeheer met de overige doelen van het natuurgebied.

Daarbij kunnen de afwegingen in dit document tot leidraad dienen voor evenwichtige keuzes:

- De mate waarin wildbeheer nodig of wenselijk is om bepaalde beheerdoelen te realiseren, op korte en lange termijn;
- De mate waarin wildbeheer toelaatbaar is binnen (delen van) het gebied, gebaseerd op de indicatoren recreatie, relaties, ecologie, populatiebeheer en economie;
- De randvoorwaarden en eventuele beperkingen bij dit wildbeheer.

Het is daarbij aan te raden om de acties, mogelijkheden en beheerdoelen aangaande wildbeheer niet te “hard” vast te leggen. Een natuurbeheerplan heeft een lange looptijd en populatiebeheer kent vaak zeer variabele noden in de loop der jaren. Men moet binnen het kader dat men vastlegt in het natuurbeheerplan voortdurend kunnen inspelen op nieuwe uitdagingen in wildbeheer. Daarom is het wel goed om na te denken over wildbeheer, zeker in kader van natuurdoelen en compatibiliteit van wildbeheer met deze natuurdoelen. Tegelijkertijd moet men zorgen dat er kan ingespeeld worden op onverwachte situaties, zonder het hele natuurbeheerplan te moeten wijzigen, met alle administratieve gevolgen van dien. Het beheerplan beperkt zich daarom best tot weloverwogen algemene principes, die nadien operationeel invulling krijgen, bv. binnen een op te maken jachtverpachting.

In theorie kan een natuurbeheerplan elke vorm van wildbeheer principieel uitsluiten. Hoewel dit in sommige uitzonderlijke gevallen kan gemotiveerd worden, zet een beheerder zich zo vaak onnodig vast op de lange termijn. Indien wildbeheer op het moment van opmaak van een natuurbeheerplan niet nuttig of nodig is, is het doorgaans zinvol om deze optie toch open te houden om op termijn over te kunnen gaan naar wildbeheer als dit nodig blijkt. Dit houdt geen verplichting in om alsnog tot wildbeheer over te gaan, maar biedt er wel de mogelijkheid toe.

Beperkingen op wildbeheer volgens type natuurterrein

Het natuurdecreet onderscheidt vier types natuurbeheerplannen, afhankelijk van het ambitieniveau voor de ecologische functie (zie ook [Algemeen beleidskader & informatie | Dienstensite Natuur & Bos \(vlaanderen.be\)](#)). Dit heeft eveneens implicaties naar de mogelijkheden voor het uitvoeren van wildbeheer, en bij uitbreiding faunabeheer, in natuurdomeinen.

Als basisregel geldt dat beheerplannen types 2, 3 en 4 moeten voldoen aan de criteria voor geïntegreerd natuurbeheer. Dit houdt onder meer in dat een visie m.b.t. faunabeheer wordt opgemaakt die afgestemd is op de bredere doelen van het natuurterrein, en dat bepaalde duurzaamheidseisen worden opgelegd.

Het beheer van terreinen met beheerplan van types 3 en 4 wordt gevoerd met het oog op het behouden of ontwikkelen van de hoogste natuurkwaliteit. Dit impliceert dat andere doelen, waaronder doelen in kader van faunabeheer, enkel kunnen op voorwaarde dat dit de realisatie van de ecologische functie en van de natuurstreefbeelden niet bemoeilijkt of verhindert (zie ook Natuurdecreet artikel 16sexies).

Om tot faunabeheer over te kunnen gaan binnen natuurreservaten (natuurbeheerplan type 4), is bovendien een ontheffing nodig van artikel 35 van het natuurdecreet voor één of meerdere van

volgende verbodsbepalingen: het vangen en doden van in het wild levende dieren (verbod nr. 5), het verstoren van de rust (verbod nr. 4), het plaatsen van (tijdelijke) constructies (verbod nr. 3). De eigenlijke toelating is afhankelijk van de gedegen motivering door de aanvrager van de ontheffing. De ontheffing kan structureel geregeld worden in het beheerplan type 4, of kan jaarlijks op ad-hoc basis aangevraagd worden. In de ontheffingsaanvraag dient gemotiveerd te worden op welke manier het faunabeheer in het gebied bijdraagt aan welbepaalde doelstellingen. Wat dit juist inhoudt en welke randvoorwaarden hiervoor gelden is na te lezen op de website [Erkenning als natuurreserveaat | Dienstensite Natuur & Bos \(vlaanderen.be\)](#).

Tenslotte kan het ANB in de eigen domeinen ook bijkomende beperkingen opleggen aan het faunabeheer in de terreinen van types 2 en 3, zoals na te lezen in de beheervisie (momenteel nog in ontwikkeling). Het staat andere openbare besturen vrij om zich hierop te inspireren.

2. DE AFWEGINGEN VOOR WILDBEHEER IN OPENBARE DOMEINEN

Om te oordelen of het beheer van wild noodzakelijk, mogelijk of opportuun is, zijn er een aantal criteria om in overweging te nemen. De beoordeling van deze criteria zal de beslissing ondersteunen om wildbeheer al dan niet uit te voeren. Het is niet mogelijk om deze beslissing op een mathematische manier te ondersteunen omwille van de zeer verschillende situaties op het terrein. De afwegingen kunnen ook erg wijzigen in de loop van de tijd. Het is echter wel van cruciaal belang om de onderstaande criteria allemaal in overweging te nemen om de objectiviteit van de beslissing zo hoog mogelijk te houden. Naast de opgesomde criteria kunnen nog bijkomende lokale afwegingen gelden, die best ook steeds gedocumenteerd worden.

Criterium recreatie

Het gebruik van een gebied in functie van recreatie, en de toegankelijkheid van het gebied.

Criterium relaties

De (eerdere) omgang met de plaatselijke jagers, buurtbewoners, natuurgebruikers, bezoekers, beheerders van omliggende terreinen, enz.

Criterium ecologie

De ecologische functie en de natuurwaarden van het gebied.

Criterium populatiebeheer

Het beheer van een populatie (jacht)wild.

Criterium economie

De economische kant van verpachting en beheer.

2.1.CRITERIUM RECREATIE

Binnen het criterium recreatie worden de toegankelijkheid van het gebied en het menselijk gebruik van een natuurgebied voor recreatieve doeleinden bekeken. Elementen zoals het garanderen van de veiligheid van recreanten en de perceptie van recreanten ten aanzien van wildbeheer zijn voor dit criterium belangrijke aspecten.

De vragen die men hier kan of moet stellen zijn:

- **Hoe groot is de recreatiedruk?**

Hoeveel recreanten zijn er dagelijks/jaarlijks aanwezig in het gebied? Dit bepaalt enerzijds hoeveel interactie er is tussen de bezoekers en het wild. Het bepaalt anderzijds hoe sterk de interferentie zal zijn tussen de bezoekers en het gevoerde beheer. Dit zal bepalend zijn voor verdere afwegingen over de frequentie en tijdstippen van beheer. Veiligheid staat hierbij als eerste prioriteit.

Er moet uiteraard rekening gehouden worden met de geldende regeling inzake toegankelijkheid van het gebied. Bepaalde beheerkeuzes zijn gebaat bij een tijdelijke ontoegankelijkheid van het gebied. Mogelijks zijn bepaalde openbare domeinen onbepaald toegankelijk ook buiten de paden. Dit houdt een extra risico in bij het toelaten van jachtactiviteiten of er moet minstens gekeken worden hoe het wildbeheer hierop kan afgestemd worden.

Er is uiteraard altijd de mogelijkheid om te kiezen voor een gulden middenweg. Indien, omwille van de druk van grofwild zoals everzwijnen, jacht noodzakelijk of wenselijk is in het gebied en tevens de recreatiedruk zeer hoog is, kan en mag de beheerder de beslissing nemen om het gebied tijdelijk af te sluiten voor recreanten omwille van de jacht. Ook kan de beheerder beslissen alleen de jacht toe te laten buiten de openingstijden van het domein. Een andere mogelijkheid is om over te gaan naar andere vormen van populatiecontrole zoals het gebruik van kooivallen. Hiermee kunnen de beheerdoelen voor de wildpopulatie nagestreefd worden met een zo klein mogelijke impact op recreatie. Kooivallen zijn minder risicovol op vlak van ongevallen en halen in sommige omstandigheden tevens een hoge efficiëntie voor het beheren van bijvoorbeeld everzwijnen. Het plaatsen van een kooival kan dan gedaan worden in een rustiger gedeelte van het gebied waar minder of geen recreanten komen. Het doden van de gevangen dieren gebeurt bij voorkeur in de vroege ochtend waardoor de recreant minder invloed ondervindt van het wildbeheer. Het risico van vandalisme op kooien is echter reëel, waardoor deze methode in sommige gebieden moeilijk wordt. Het gebruik van kooivallen is uitgewerkt in de “technische fiche kooivallen”.

- **Zijn er recreatief drukbezochte zones zoals speelbos, vrij toegankelijke zones, hondenlosloopzones of bivakplaatsen aanwezig?**

De perceptie van de maatschappij ten aanzien van wildbeheer, voornamelijk jacht, in of nabij heel druk gerecreëerde zones zoals een speelbos of bivakplaats is zeer negatief. Voor deze zones moet zeer goed nagedacht worden hoe hoog de nood aan wildbeheer is, of er via preventieve maatregelen gewerkt kan worden en hoe wildbeheer, indien nodig, toch zo weinig mogelijk interfereert met de specifieke functie.

Infrastructuur zoals permanente hoogzitten zijn moeilijk compatibel met een speelzone. Indien de noodzaak voor wildbeheer zich toch stelt, is een heldere communicatie naar de recreanten cruciaal.

2.2.CRITERIUM RELATIES

De relatie tussen de uitvoerder van het wildbeheer (de pachtende jager) en de terreinbeheerder is zeer belangrijk om een goed wildbeheer te kunnen uitvoeren. Er wordt verwacht dat een pachter de jacht in het gebied beschouwt als een privilege en dat hij zich aan de regels houdt die de pachtovereenkomst hem opleggen. Hoe beter de relatie, hoe meer mogelijkheden dit biedt voor beide partijen.

De vragen die men hier kan of moet stellen zijn:

- **Opvolgen afspraken en regels?**

Zijn er in het verleden reeds problemen geweest met het opvolgen van afspraken of het naleven van regels?

Dit leidt tot volgende bijkomende vragen:

- Had dit te maken met de duidelijkheid of de haalbaarheid van de regels en afspraken?
- Had dit te maken met de houding van de terreinbeheerder?
- Had dit te maken met de houding van de uitvoerder van het wildbeheer?
- Kan het opgelost worden door afspraken en regels anders te formuleren?

Indien er tijdens de verpachting het vermoeden is dat overtredingen op de jachtwetgeving of de natuurwetgeving gebeuren is het raadzaam om de Natuurinspectie of politie in te schakelen voor het vaststellen van de feiten. Bij feitelijke overtredingen op de wetgeving (te meten aan PV's en aanmaningen van Natuurinspectie, boswachter of politie) komt een kandidaat vaak in de problemen bij de voorwaarden voor het bekomen van een jachtverlof. Een clause in de verpachtingsvoorwaarden voor het hebben van een jachtverlof is daarom belangrijk. Niettemin leiden sommige PV's of aanmaningen niet tot veroordeling (en is er dus geen impact op het verkrijgen van een jachtverlof), maar zijn de feiten wel van die aard dat een (verderzetting van) jachtverpachting voor de persoon in kwestie niet wenselijk is. Om die reden is het aangewezen een clause aan de verpachtingsvoorwaarden toe te voegen dat een jachtpachtovereenkomst steeds kan geweigerd of ontbonden worden als zou blijken dat de (kandidaat)pachter overtredingen op de jachtwetgeving of natuurwetgeving heeft begaan. Dit kan periodisch (bv jaarlijks) voor alle jachtpachters nagegaan worden door eenvoudige vraag aan Natuurinspectie.

De terreinbeheerder kan een kandidaat echter ook uitsluiten voor jachtverpachting bij niet naleven van de pachtvoorwaarden bij vorige verpachtingen. Uiteraard moet dit dan op een correcte manier verlopen en de feiten moeten zwaar genoeg zijn om de persoon te kunnen weigeren. Dit is niet altijd makkelijk om in te schatten en is afhankelijk van het dossier en de gemaakte afspraken. In geval van problemen is het belangrijk om de feiten goed te documenteren, liefst met duidelijk beeldmateriaal.

- **Respect in omgang/communicatie?**

Hier geldt gedeeltelijk hetzelfde als in bovenstaande vraag. Maar gebrek aan respect in de omgang is iets wat niet gemakkelijk feitelijk gedocumenteerd kan worden. Het gaat over de kwaliteit van de relatie tussen beheerder en uitvoerder van het wildbeheer. Het is daardoor moeilijker om dit als reden voor een eventuele weigering van verpachting te gebruiken.

Het is in deze gevallen aan te raden om dit tijdig te communiceren. Zowel naar de betrokkene als binnen de organisatie. Wanneer een beheerder vaststelt dat er gebrek is aan respect, kan hij dit melden in de organisatie. Zorg dat hiervan ook een heldere schriftelijke neerslag is, zodat dit bij een escalatie naar voor gebracht kan worden. Wanneer een relatie gedurende maanden of jaren verzuurt zonder heldere communicatie hierover, is het heel moeilijk om dit op een correcte wijze mee te nemen in verdere verpachtingen.

Het is mogelijk om, indien er in het verleden slechte ervaringen zijn geweest, de verpachtingvoorwaarden zo aan te passen dat de regels streng genoeg zijn om gelijkaardige problemen te voorkomen. Hierover staat meer uitgewerkt in 5.3.6 Speciale verpachtingsvoorwaarden.

- **Goed nabuurschap?**

Goed nabuurschap is het rekening houden met elkaar tussen verschillende eigenaars van naburige eigendommen. Het zit verankerd in artikel 544 van het Burgerlijk Wetboek. Goed nabuurschap vereist verdraagzaamheid tussen “buren” en rekening houden met de “normale lasten van nabuurschap”. Overlast betekent dat er een overschrijding is van de grens van de normale lasten. Een eigenaar die het evenwicht verstoort tussen naburige eigendommen door een last die de maat van de normale ongemakken overschrijdt, is aansprakelijk te stellen wegens burenhinder.

Het niet uitvoeren van wildbeheer op een eigendom waardoor bepaalde wildsoorten, die regelmatig aanwezig zijn op deze eigendom, schade veroorzaken aan de aanliggende eigendommen, is een vorm van hinder. Wilde dieren zijn *res nullius*, dit wil zeggen dat deze aan niemand toebehoren. Er rust wel de verantwoordelijkheid bij de eigenaar om ten opzichte van de naburige eigendommen actie te nemen ten aanzien van schade veroorzakende soorten om het evenwicht van een goed nabuurschap te behouden.

- **Hoe situeert het wildbeheer zich ten opzichte van omliggende terreinen?**

Zijn er naburige jagers mee geholpen om (delen van) een domein te verpachten zodanig dat verschillende delen van hun jachtterrein op elkaar aansluiten of dat hun potentiële jachtterrein groot genoeg wordt om wildbeheer te kunnen doen in het jachtterrein? Kan het wildbeheer van de aanpalende jachtrechthouder gefaciliteerd en verbeterd worden door toevoeging van (delen van) een overheidsdomein (weliswaar steeds met in acht name van de principes van mededinging en transparantie).

- **Is er reeds een geschiedenis van wildbeheer in het domein?**

Er zijn openbare domeinen waar reeds jaren een traditie van wildbeheer is en waar de bezoekers weinig aanstoot nemen aan het wildbeheer. De bezoekers beschouwen dit als “normaal”. Een bevraging de bezoekers van dat bepaald gebied kan de perceptie kwantificeren.

Wanneer een openbaar bestuur een terrein aankoopt rust daar mogelijks nog een jachtrecht op. Het is belangrijk dat dit voor de aankoop goed onderzocht wordt en dat de nodige afwegingen gemaakt worden. Onder normale verkoop-omstandigheden gaat het jachtrecht van de verkoper van een domein over naar de volgende eigenaar van het domein, gezien het vasthangt aan het eigendomsrecht. In sommige gevallen blijft het jachtrecht nog gedurende een bepaalde tijd bij de vorige eigenaar of de uitvoerder van het wildbeheer (dit wordt dan expliciet vermeld in de verkoopvoorwaarden). De reikwijdte van dit jachtrecht in functie van de doelstellingen van het domein moet goed afgewogen worden. In dit geval is het nuttig om

bij de aankoop duidelijke clausules op te nemen. Zo worden de rechten en plichten duidelijk voor alle partijen en kan wildbeheer uitgevoerd worden rekening houdend met of ten behoeve van de doelstellingen van het gebied.

2.3.CRITERIUM ECOLOGIE

Natuurgebieden hebben in eerste instantie een ecologische functie. Dus het waarborgen van de ecologie van een gebied is uiteraard een belangrijk punt in de overwegingen voor wildbeheer. Het gaat hier zowel over fauna als over flora. Duidelijke beheerdoelen zijn een basis voor ecologisch wildbeheer. Verschillende soortenbeschermingsprogramma's en speciale beschermingszones met hun instandhoudingsdoelstellingen laten ruimte voor wildbeheer.

De vragen die men hier kan of moet stellen zijn:

1. Wat is de impact van wild op de ecologie van het gebied?

- Impact op voorkomende diersoorten?

Heeft de soort (vb. everzwijn) een negatieve of positieve impact op voorkomende soorten? Is er concurrentie met andere diersoorten of (negatieve/positieve) invloed op het habitat?

- Mogelijke verstoring broedvogels?

Heeft de soort een belangrijke invloed op het al dan niet broeden van vogels in het gebied? Zorgt deze voor beschadiging of verstoring van broedsels van kwetsbare soorten?

- Mogelijke verstoring voor overwinterende vogels?

Heeft de aanwezigheid van de soort een belangrijke impact op een overwinterende populatie van beschermde vogelsoorten?

- Impact op voorkomende plantensoorten?

Heeft de soort een negatieve of positieve impact op plantensoorten? Verjonging, variatie in het zaaiBED, of misschien beschadiging van plantensoorten of vegetatietypes?

- Impact door overpopulatie ?

Veroorzaakt een soort schade aan habitats, doelsoorten of omliggende gebieden, waarbij niet de diersoort op zich, maar de overpopulatie van de soort problematisch is. Zo kan een vijver die intensief door Canadese ganzen wordt benut, sterk in natuurwaarde dalen door de negatieve impact op de oevervegetatie en waterkwaliteit.

- Heeft de soort een negatieve of positieve impact op (boom)soortensamenstelling? (On)gewenste selectie van bepaalde soorten?

Bepaalde wildsoorten zoals ree en hert kunnen een negatieve invloed hebben op de samenstelling en kwaliteit van (natuurlijke) verjonging door vraatschade aan jonge bomen, in het bijzonder loofbomen. Everzwijnen kunnen door hun woelen in bossen dan weer plaatselijk de zaadbank openleggen of een zaaiBED creëren waardoor natuurlijke verjonging gestimuleerd wordt.

- Impact op nog niet aanwezige doelsoorten in het beheerplan?

Soms wordt een beheer van een natuurgebied op lange termijn afgestemd op het inrichten van een gebied voor een bepaalde doelsoort en het aantrekken van deze doelsoort. In dit geval

is het wenselijk om deze kennis mee te nemen en het faunabeheer reeds af te toetsen en uit te lijnen met het voorkomen van de doelsoort, zelfs als deze nog niet aanwezig is in het gebied. Het faunabeheer kan ook een hulp zijn bij het aantrekkelijk maken of onderhouden van een gebied met het oog op een doelsoort. Bijvoorbeeld het nemen van preventieve maatregelen voor het beschermen van grondbroedende vogels.

2. Wat is de impact van wildbeheer op de ecologie van het gebied?

- Impact op voorkomende diersoorten en plantensoorten?

Leidt het beheer van de soort tot significante verstoring van andere diersoorten en plantensoorten? Hoe verhoudt de impact van het wildbeheer voor een soort zich tot van de impact van die soort zonder beheer? Welke invloed kan het wildbeheer (via bers, aanzit of drukjacht) hebben op plantensoorten? Door tredbeschadiging of (on)gewenste verspreiding van zaden (van invasieve planten) via kledij of dergelijke. De afweging zal gemaakt moeten worden of de impact van het wildbeheer te verantwoorden is ten opzichte van de impact van mogelijke woelschade op de vegetatie. De schade die everzwijnen kunnen aanbrengen is vaak groter dan die van betreding door een wildbeheerder.

Bijzondere aandacht moet gaan naar de impact op toppredatoren die het beheerde wild mogelijks als prooi hebben zoals bijvoorbeeld de wolf. De impact van populatieregulering van het wild door de mens kan mogelijks een invloed hebben op de beschikbaarheid van prooien voor de toppredator. Dit heeft in geval van de wolf vooral betrekking op het beheer van grotere zoogdieren. Hier moet de natuurlijke regulerende capaciteit van de toppredator in de overweging meegenomen worden.

De beheeractiviteit kan ook verstorend zijn voor bepaalde habitats en de dieren die deze als broedplaats of rustplaats gebruiken. In dat geval kan het aangewezen zijn om preventieve maatregelen te gebruiken of op bepaalde tijdstippen jacht te verbieden.

Het wildbeheer is ook pas ecologisch als het geen negatieve impact heeft op de ecologie van het bejaagde wild zelf. Het maakt namelijk deel uit van het ecosysteem. We streven naar duurzame populaties waarbij gebiedsoverschrijdend overleg (vb. Faunabeheerzones voor everzwijn) belangrijk is. Kwetsbare soorten (haas en patrijs) kunnen gevrijwaard worden. Bij het selecteren van de dieren die mogen geschoten worden, wordt de impact op de populatiestructuur de leidraad. Deze ecologische overweging is evenwel anders als we spreken over invasieve exoten. Daarbij streven we de volledige verwijdering na.

- Mogelijke verstoring broedvogels?

Heeft het beheer een impact op verstoring van de broedvogelsoorten? Beperkingen tijdens het broedseizoen of het verbieden van loslopende honden kan hier een oplossing zijn.

- Mogelijke verstoring voor overwinterende vogels?

Heeft het wildbeheer een negatieve impact door verstoring op overwinterende vogelsoorten? In sommige gevallen kan een beperking in de tijd (duur of frequentie) noodzakelijk zijn om het wildbeheer als ecologisch te beschouwen.

Naargelang de kritische bedenkingen kunnen er aanpassingen in het beheer gedaan worden om een goed evenwicht te vinden tussen de globale ecologie van het gebied en toepassing van

wildbeheer. Zo kan er bijvoorbeeld beslist worden om bij een drukjacht bepaalde zones te vermijden omwille van betredingsgevoelige vegetatie, of om jacht tijdens het broedseizoen niet toe te staan, of om geen honden te gebruiken, maar wel de jacht zonder honden toe te laten. Op deze manier is het vaak mogelijk om wildbeheer te integreren in natuurbehoud.

2.4.CRITERIUM POPULATIEBEHEER

Ook het populatiebeheer zelf moet grondig afgewogen worden. Kan de wildpopulatie duurzaam beheerd worden? Is het nuttig om al dan niet een rustgebied in te bouwen? Is dit gebied een kerngebied voor verdere bevolking van omliggende gebieden door deze populatie? Hoe zal beheer in dit gebied impact hebben op de populatie in de gerelateerde gebieden?

Omdat wilde dieren, in het bijzonder grofwild en ganzen, grote afstanden afleggen en een grote leefomgeving hebben, is het hier nuttig om ruimer te denken dan enkel het eigen gebied. Wat doen de nabijgelegen beheerders en jagers? Wordt er, in geval van ree of everzwijn, al beheerd aan de rand van het gebied? Wat is de populatiedoelstelling op lange termijn? Het plaatje vergroten in tijd en ruimte is dus binnen dit criterium de grote boodschap.

De vragen die men hier kan of moet stellen zijn:

- **Kerngebied voor de wildsoort?**

Is de aanwezige wildpopulatie een belangrijke bronpopulatie? Waar de dieren voorkomen en gewenst zijn is het soms belangrijk om een bepaalde populatie ruimte te gunnen om de genetische diversiteit te stimuleren of herbevolking van nabijgelegen gebieden mogelijk te maken.

- **Populatiebeheer in functie van schadepreventie?**

Wilde populaties grote zoogdieren moeten in goede banen geleid worden in Vlaanderen. In sommige gevallen kan de ongebreidelde toename van grote zoogdieren in onze dichtbevolkte regio zorgen voor druk op particuliere eigendom, verkeer, landbouw, natuur en recreatie, die niet altijd op te lossen is met preventieve maatregelen. Dan is het nodig op een doordachte manier het aantal individuen op een aanvaardbaar peil te houden. Dit komt de gezondheid van de populatie ten goede, maar verlicht ook de druk op alle elementen die hiervoor vermeld zijn. Aanvaardbaar is hier een zeer moeilijk te definiëren begrip en is afhankelijk van de draagkracht, oppervlakte en de doelstellingen het gebied. Ondanks de moeilijkheid om dit te kwantificeren kan men wel, binnen het natuurbeheer, bepaalde indicatoren gaan onderzoeken zoals bijvoorbeeld de verjonging in een bos met of zonder de druk van (ree)wild.

Bij diersoorten die schade (kunnen) veroorzaken kan het selectieve afschot en reduceren van de populatie, naast het nemen van preventieve maatregelen, zorgen voor het verminderen of voorkomen van schade. Denk hierbij aan wroetschade door everzwijnen, veeg- en vraatschade in aanplant door reeën, predatie van weidevogels door vossen, eutrofiëring door ganzen.

Indien een gebied groot genoeg is en wildbeheer zich opdringt kan er worden nagedacht over een strategie op grotere schaal: de jachtstrategie. De filosofie achter de jachtstrategie is dat door het gericht plannen van de jachtactiviteiten, het gedrag van de wilde dieren zo wordt beïnvloed dat schade en overlast zo veel mogelijk vermeden wordt. Men doet dit door de jachtdruk (aantal en plaats van de jachtactiviteiten) te laten variëren in het gebied, waardoor men zones creëert met een lage jachtactiviteit (rustzone) en zones met een hoge(re) jachtactiviteit. Dit wordt voor everzwijn uitvoerig besproken in de “beheerfiche everzwijn”.

Een openbaar domein kan ook de functie als rustgebied vervullen binnen een ruimer landschap waar gejaagd wordt. Veel hangt af van het schaalniveau van het domein.

Het voorkomen of verminderen van schade is een belangrijke motivatie om wildbeheer toe te staan. De maatschappelijke impact van bepaalde soorten is zo groot dat het een must is om deze te beheren door het nemen van preventieve maatregelen en/of jacht.

In een natuurgebied waar jacht/bestrijding niet wordt toegestaan, wordt de schade aan aanpalende gebieden in sommige gevallen gedekt door het soortenschadebesluit. De eigenaar van een aanpalend gebied met schade kan hiervoor dan een vergoeding krijgen. Dit neemt niet weg dat men een verantwoordelijkheid heeft ten opzichte van de aanliggende beheerders, landbouwgebieden en particulieren. Een schadevergoeding (waar vaak nog een behoorlijk intensieve procedure aan hangt om ze te verkrijgen) dekt immers vaak niet volledig de financiële en gevoelsmatige lasten.

- **Populatiebeheer ten behoeve van het gedrag van wilde dieren**

Dieren die “minder wild” worden door een ontbreken van wildbeheer gecombineerd met een gewenning aan recreanten kunnen potentieel een risico vormen voor de bezoekers van een gebied. Zo zijn er gevallen bekend van tamme vossen, herten en everzwijnen die illegaal gevoederd worden door bezoekers. Dat leidt tot ongewenst gedrag ten aanzien van mensen en geeft tegelijkertijd een verkeerde perceptie van aibaarheid van dit wild dier.

2.5.CRITERIUM ECONOMIE

Wildbeheer kan ook een economische impact hebben. Hetzij door de inkomsten uit jachtverpachting, hetzij door het voorkomen van economische schade door diersoorten. Zo kan wild een positieve of negatieve impact hebben op de economie van een gebied. Dit gaat dan over schade aan bosverjonging, schade aan landbouw, verkeersongevallen en dergelijke. Maar ook de andere kant van het economische, namelijk de opbrengst of voordelen van een verpachting en de voordelen van een recreatieve aantrekkingsfactor kunnen in overweging genomen worden.

De vragen die men hier kan of moet stellen zijn:

- **Impact wildvraat op houtproductie of op kunstmatige of natuurlijke verjonging?**

Hertachtigen (ook konijnen) kunnen een negatieve impact hebben op de bosverjonging en de bosontwikkeling. Dit kan als gevolg hebben dat een investering in plantgoed opnieuw gedaan moet worden, of dat grote investeringen moeten gedaan worden voor het afschermen van de aanplant voor wild. Vanuit dit perspectief kan wildbeheer of een verhoogde jachtdruk in bepaalde gebieden of op bepaalde percelen wildvraat reduceren. Daarmee kan men bepaalde kosten vermijden.

- **Inkomsten van het gebied door verpachting?**

Een verpachting van de jacht varieert in opbrengst al naargelang de streek, afhankelijk van de aanwezige wildsoorten, mogelijkheden en beperkingen voor de jager en kenmerken van het gebied. Voor het opstellen van een pachtprijs is het nuttig om in de omgeving van het betreffende gebied eens te informeren bij de boeren of andere overheidsinstanties wat zij als een redelijke pachtprijs beschouwen. Best is om ook met de omliggende jachtrechthouders te spreken over wat zij een redelijke pachtprijs zouden vinden.

- **Bestaan van of risico op klachten in de omgeving over de gevolgen van wild, dat aantoonbaar afkomstig is uit overheidsdomeinen?**

Artikel 25 van het Jachtdecreet van 24 juli 1991 vermeldt dat wildschade, veroorzaakt door wild dat afkomstig is uit een natuurreservaat of uit een door de Vlaamse overheid of een erkende terreinbeherende vereniging om natuurbehoudsredenen beheerd gebied, waarin de jacht op dat wild het hele jaar niet open was en ook de bestrijding niet werd toegelaten, vergoed zal worden door het Fonds voor Preventie en Sanering inzake leefmilieu en natuur. Het niet toelaten van jacht op overheidsdomeinen heeft mogelijks wildschade tot gevolg. Dit kan leiden tot een compensatie door de overheid moet betaald worden volgens de bepalingen van het Soortschadebesluit. Het is zinvol de verhouding na te gaan tussen de totaalkost van compensatie en de meerwaarde om geen actief beheer te voeren.

- **Risico op aanrijdingen met wild in de omgeving?**

Aanrijdingen met wilde dieren, zeker als het om grofwild gaat, zijn potentieel zeer gevaarlijk. Bij het aanrijden van een hert of everzwijn is de kans reëel dat de bestuurder of zijn voertuig er niet ongedeerd mee weg komt. Daarenboven brengen ze heel wat kosten mee voor de overheid en komt de verzekering van de slachtoffers slechts zeer beperkt tussenbeide omdat wild res nullius is. Dat wil zeggen dat niemand het echt onder controle heeft. In geval aangetoond kan worden dat geen of beperkt beheer gevoerd werd, nemen de verzekering of de rechter natuurlijk ook het beheer van de aanpalende terreinbeheerders onder de loep. Het is dus ook hier een goed idee om te kijken of aanrijdingen voorkomen, verminderd of vermeden kunnen worden door het uitoefenen (of niet uitoefenen) van planmatig wildbeheer.

Zo kan een verhoogde jachtdruk langs drukke verkeersassen in combinatie met het instellen van een rustzone verder weg van de verkeersas het aantal aanrijdingen verminderen. Het wild weet snel waar het veilig of niet veilig is om te vertoeven en zal hier ook rekening mee houden. Voor meer territoriaal wild kan de verlaging van de populatie zorgen voor een verminderde migratie van de dieren tussen territoria. Dit kan dan ook aangevuld worden met preventieve maatregelen zoals het plaatsen van rasters, wildspiegels of ecoducten om aanrijdingen met wild zo veel mogelijk te voorkomen.

- **Risico op economische schade ten gevolge van ziekten bij jachtwild?**

Er zijn verschillende wildziekten die mogelijks een gevaar vormen voor de economie. Een voorbeeld hiervan is het risico op economische schade bij varkenshouders ten gevolge van een uitbraak van Afrikaanse varkenspest bij everzwijn. In regio's met sterk ontwikkelde varkenshouderij kan nagegaan worden welk everzwijnbeheer meest gepast is om het risico op Afrikaanse varkenspest preventief te beperken.

2.6.BESLISSING OVER AL DAN NIET TOELATEN VAN WILDBEHEER

Het uitoefenen van wildbeheer is geen must, het kan wel een onderdeel vormen van het natuurbeheer. In sommige domeinen is wildbeheer als vorm van natuurbeheer onnodig, op ander plaatsen is het noodzakelijk een deel van het totale beheer.

Voorgaande criteria (recreatie, relatie, ecologie, populatiebeheer en economie) zijn een leidraad om de beslissing over het al dan niet uitvoeren van wildbeheer in een gebied te ondersteunen. Uiteindelijk blijft dit een subjectieve beslissing. Er bestaat geen wiskundig model om te berekenen of wildbeheer opportuun is. Hiervoor zijn de nuances te subtiel, het aantal mogelijkheden te groot en de situaties te divers.

Algemeen is hierbij de regel: bekijk alle opties, risico's, mogelijkheden en noden zo objectief mogelijk, op korte en op lange termijn. Zet dan alle voor- en of nadelen op een rij (schriftelijk) en motiveer ze omstandig. Door ze neer te schrijven kan je ze ook helder delen en bediscussiëren met collega's. Vul het document ook aan met de input van anderen. Kijk dan welke elementen er meer of minder belangrijk zijn. Het gaat niet enkel om de redenen, maar vooral om de motivering van de reden. Zeker indien men beslist om geen wildbeheer toe te laten is het goed om een duidelijke en gestaafde reden aan te kunnen geven waarom wildbeheer hier niet nodig of niet mogelijk is. Deze motivatie zal ook nodig zijn in geval van schade door jachtwild.

3. GEEN WILDBEHEER

De aanwezigheid van wildsoorten in een domein is niet meteen reden om aan wildbeheer te moeten doen. Daar waar het wild een positieve bijdrage levert aan de ecologie, waar deze geen schade veroorzaakt, waar er een natuurlijk evenwicht bestaat tussen wild en een predator, is wildbeheer niet nodig.

De aanwezigheid van wildsoorten kan immers verschillende opportuniteiten bieden voor de beheerder. Zo zijn grotere herbivoren bijvoorbeeld een meerwaarde op stukken natuur waar jonge opslag van bomen best wordt afgegeten. De aanwezigheid van konijnen heeft een gunstige invloed op de hoeveelheid open zand in heide en vossen houden de muizen- en rattenpopulaties in toom. Recreanten en bij uitbreiding toeristen zijn ook gebaat bij een grotere kans om wildsoorten te spotten. Door het niet bejagen van wilde dieren in een domein laten deze zich vaak beter zien en zijn ze minder wantrouwig ten opzichte van wandelaars. Een natuurgebied of openbaar domein kan ook dienen als een rustoord voor wild, in een groter geheel van gebieden waar wel gejaagd wordt.

Het niet uitvoeren van wildbeheer, creëert wel een aantal verantwoordelijkheden voor de beheerder, zoals mogelijke impact op natuurwaarde, verkeersveiligheid, veiligheid van recreanten of wildschade. Dit maakt deel uit van de afweging omtrent het al dan niet uitvoeren van wildbeheer (zie hoofdstuk 2).

4. WILDBEHEER DOOR PREVENTIEVE MAATREGELEN

Bij het nemen van een preventieve maatregel zal men trachten door één of meerdere acties, installaties of infrastructuurwerken de aanwezigheid van de soort te voorkomen of te reguleren of het toebrengen van schade door (bepaalde) wildsoorten te voorkomen in een gebied.

Zo kan men verkeersassen beschermen door het plaatsen van willdrasters, kan men vraatschade voorkomen door het beschermen van individuele boompjes, kan men waardevolle graslanden afschermen tegen wilde zwijnen door het plaatsen van elektrische (tijdelijke) afrastering, etc. Niet elke maatregel is geschikt voor elke wildsoort en er zijn ook soortspecifieke maatregelen. Een uitgebreide beschrijving van de mogelijke maatregelen en de effectiviteit per soort wordt beschreven in de publicatie “Natuur als goede buur” en op de website www.natuuralsgoedebuor.be.

Sommige preventieve maatregelen kunnen ongewenst zijn omdat ze potentieel een negatieve impact hebben op natuurdoelen. Verjagende preventieve maatregelen kunnen niet alleen effect hebben op de doelsoort, maar ook op de niet-doelsoorten. Bijvoorbeeld het gebruik van knalapparaten voor konijnen in de buurt van populaties kwetsbare broedvogelpopulaties is een slecht idee. In natuurreservaten is overigens het verstoren van de rust, ook door preventieve maatregelen, decretaal verboden. Beschermende maatregelen kunnen ook effect hebben op andere soorten. Een omheining zorgt voor bescherming, maar ook voor ecologische versnippering van een gebied. En bepaalde bescherming (bijvoorbeeld plastic linten of netjes voor boombescherming) blijft tientallen jaren in de natuur aanwezig met alle negatieve gevolgen van dien. In voorkomend geval moet naar meer geschikte preventieve maatregelen gezocht worden.

Preventieve maatregelen nemen is altijd een waardevolle stap, zowel als probleemvoorkoming als voor de lokale bewustwording van het probleem. Het nemen van preventieve maatregelen om schade door wilde dieren te voorkomen, is een vorm van wildbeheer die kan genomen worden zonder het gebruik van jacht. Zo kan men zorgen dat terreinen minder aantrekkelijk zijn door bepaalde inrichtingswerken die voor ecologische doelen waardevol zijn. Maar men kan die maatregelen ook interessant combineren met jachtstrategieën om bepaalde doelen te halen.

Voor het uitoefenen van bijzondere jacht of bestrijding is het nemen van minimaal één preventieve maatregel een verplichte voorwaarde bij de meeste soorten.

Algemeen is het zo dat de beheerder die enkel preventieve maatregelen neemt, niet volledig ingedekt is tegen schadeclaims van derden omdat enkel maatregelen genomen zijn ten aanzien van de schadegevoelige eigendommen en niet ten aanzien van de populatie op zijn terrein. Mogelijks wordt het probleem ook verplaatst naar omliggende gebieden.

Specifiek voor everzwijn en ganzen worden in de beheerfiches in bijlage alle mogelijke preventieve maatregelen in detail besproken, vergeleken en praktisch uitgewerkt.

5. WILDBEHEER DOOR JACHT

Aan een openbaar bestuur is het wettelijk gezien niet toegestaan om de jachtdaad op zijn domeinen zelf uit te voeren. De uitvoering van de jacht zal daarom steeds gebeuren na aanbesteding van het jachtrecht aan derden. Het jagen op domeinen van openbare besturen, zoals gemeentes of andere overheden, is enkel toegelaten als het jachtrecht wordt toegekend volgens de principes van mededinging en transparantie. Dit wil zeggen dat een openbaar bestuur enkel kan laten jagen op zijn domeinen indien het jachtrecht via een transparante weg aan een jager wordt verpacht.

Het jachtrecht mag niet zonder meer worden uitgevoerd door ambtenaren werkend voor het openbaar bestuur of door personen die willekeurig werden uitgekozen of toegewezen om te jagen.

5.1. WETGEVING

Verpachting van het jachtrecht van domeinen in eigendom van openbare besturen is beschreven in artikel 11 van het Jachtdecreet van 24 juli 1991:

Art. 11. *Het jagen op de domeinen van openbare besturen is alleen geoorloofd ingevolge jachtrecht toegekend volgens de principes van mededinging en transparantie.*

De zittende jager en een wildbeheereenheid, zoals bedoeld in artikel 12, hebben het recht bij een aanbesteding, voor zover zij deelgenomen hebben aan de aanbesteding, een hoger bod te doen. Voor een wildbeheereenheid geldt de voorwaarde dat het domein in kwestie binnen het werkingsgebied van die wildbeheereenheid gelegen moet zijn of aan het werkingsgebied ervan moet grenzen. Het jachtrecht moet worden toegekend aan de hoogst biedende zo dit hoger bod, gedaan binnen de tien dagen volgend op de aanbesteding, meer dan een tiende hoger ligt dan de bij de openbare aanbesteding verkregen prijs. Bij gelijk hoger bod geniet de zittende jager de voorkeur zo hij geen inbreuk heeft gepleegd op de vroegere verpachtingsvoorwaarden.

In de praktijk zijn er twee categorieën van te verpachten gronden:

- Aaneengesloten terreinen groter dan 40ha die als individuele jachtterreinen kunnen fungeren;
- Terreinen kleiner dan 40 ha, maar die door de ligging kunnen aansluiten aan een reeds bestaand jachtterrein van een jager of WBE.

In basisbeginsel geldt artikel 11 voor elk domein van een openbaar bestuur en impliceert dit een openbare verpachting. Het is echter mogelijk om een klein domein, dat niet groot genoeg is om als een afzonderlijk jachtterrein voor de jacht met het geweer (<40 ha) te fungeren én maar aan 1 jachtrechthouder kan toebedeeld worden om aan te sluiten in diens jacht, via een onderhandse procedure te verpachten. Met andere woorden: dit kan wanneer er, om jacht met het geweer mogelijk te maken, geen andere potentiële kandidaten kunnen zijn in een openbare verpachting en wanneer er bijgevolg onmogelijk aan het principe van de mededinging kan voldaan worden. Hierdoor kan een snellere procedure gevolgd worden dan via een openbare verpachting. Zie ook 5.4.2.

5.2.VOORWAARDEN VOOR JACHT IN OPENBARE DOMEINEN

Bij het uitvoeren van jacht zijn er een aantal administratieve verplichtingen: het jachtverlof, het jachtterrein, het jachtplan, het faunabeheerplan, het wilddrapport en het afschotplan.

Jachtverlof

Iedereen die in Vlaanderen wil jagen met een vuurwapen moet in het bezit zijn van een jachtverlof of jachtvergunning. Een jachtverlof is een persoonlijk document waarmee de houder de toelating heeft om op eigen initiatief te jagen. Een jachtverlof is geldig voor een volledig jachtseizoen. Een jachtvergunning is eveneens een persoonlijk document waarmee de houder de toelating heeft om te jagen, maar het geldt alleen voor personen die buiten het Vlaams gewest wonen en die op uitnodiging van een jachtverlofhouder op vijf vooraf bepaalde dagen komen jagen. Voor het afleveren van een jachtverlof of jachtvergunning gaat de arrondissementscommissaris na of de aanvrager geen veroordelingen heeft, in het bijzonder rond jacht en wildbeheer.

Jachtterrein

De verzameling van alle aaneengesloten percelen waarop een jager het jachtrecht heeft, noemt men het jachtterrein. Een jachtterrein moet voor de jacht met het geweer minimaal 40 hectaren aaneengesloten oppervlakte hebben. Wanneer het wildbeheer enkel uitgeoefend moet worden met andere vormen van jacht dan de jacht met het geweer (zoals met roofvogel of met fret en buidel) mag de aaneengesloten oppervlakte kleiner zijn. In de meeste gevallen is de jacht met het geweer echter de meest aangewezen werkwijze of minstens onderdeel van de te benutten methoden.

Jachtplan

Iedere jager met een jachtterrein moet jaarlijks een plan van zijn jachtterrein indienen. Dat plan geeft weer op welke percelen hij over het jachtrecht beschikt. Een voorstel van jachtplan wordt jaarlijks voor 1 april ingediend bij de arrondissementscommissaris van de provincie waarin het jachtterrein ligt. De arrondissementscommissaris onderzoekt de geldigheid van het jachtplan en keurt het goed voor het komende jachtseizoen.

Een faunabeheerplan

Dit is het document dat aangeeft hoe een jager het wildbeheer op zijn jachtterrein wil invullen. Het is een plan van aanpak voor zijn wildbeheer. Het faunabeheerplan heeft een looptijd van zes jaar voor een WBE en vijf jaar voor een onafhankelijk jachtrechthouder. Een jager moet beschikken over een goedgekeurd faunabeheerplan om op zijn jachtterrein te mogen jagen. Een faunabeheerplan kan de bepalingen van het natuurbeheerplan niet overstijgen.

Het wilddrapport

Dit is de jaarlijkse rapportage die elke wildbeheereenheid en elke onafhankelijke jachtrechthouder opmaakt voor de overheid. Het wilddrapport omvat de geschatte voorjaarsstand, afschot- en vangstcijfers van wildsoorten en beschermde soorten voor dat jachtterrein. Het wilddrapport wordt jaarlijks voor 1 april ingediend bij ANB.

Het afschotplan

Om te jagen op grof wild (everzwijn, ree, damhert, edelhert en moeflon) moet je in het bezit zijn van een afschotplan. Dit geeft per jaar het aantal dieren weer dat geschoten mag worden,

eventueel verdeeld over de verschillende leeftijdsklassen en geslachten. In het afschotplan krijgt ieder dier dat geschoten mag worden een uniek nummer. Dat nummer komt overeen met een label dat aan een geschoten dier bevestigd moet worden. Een afschotplan is geldig gedurende het hele kalenderjaar voor zowel de gewone jacht als de bijzondere jacht.

5.3. AANPASBARE VOORWAARDEN VOOR EEN JACHTVERPACHTING

Wanneer er beslist wordt om over te gaan tot actief wildbeheer, moet een verpachting van het jachtrecht worden voorbereid. Gelet op de vele afwegingen die we in vorige hoofdstukken hebben gemaakt, leent jachtverpachting in Vlaanderen zich niet tot het opmaken van één, voor alle terreinen geldend verpachtingssjabloon. We werken daarom met enkele basismodellen die, indien opportuun, kunnen worden aangepast om te voldoen aan de noden en wensen van de beheerder.

Binnen natuurterreinen van type 2, 3 of 4 kunnen bepaalde restricties of voorwaarden gelden op de uitoefening van wildbeheer (zie §1). Vanzelfsprekend dienen de aanpasbare voorwaarden van de jachtverpachting hier rekening mee te houden.

5.3.1. VARIATIE IN DE TIJD

Men kan opteren om voorwaarden of restricties op te leggen rond de tijd waarop er mag gejaagd worden. Alle mogelijke tijdsindelingen zijn toegelaten zolang er rekening gehouden wordt met de wettelijke jachtopeningstijden van de wildsoorten waarop gejaagd zal worden.

- Jaarrond verpachten: de pachter kan zijn jachtactiviteit invullen zoals hij wil, rekening houdend met de wettelijke voorwaarden.
- Niet tijdens het broedseizoen/voortplantingsseizoen: om bepaalde soorten te beschermen kan jacht tussen 1 april en 31 augustus beperkt of niet toegelaten worden.
- Niet tijdens weekenden of schoolvakanties: om de confrontatie met recreanten te vermijden of het beeld van een jager in een natuurgebied minder naar voren te schuiven, kan men de tijden met hogere recreatiedruk vermijden als jachtperiode.
- Enkel nachtijacht (voor everzwijnen): in geval van everzwijnen, waar nachtijacht binnen bijzondere jacht is toegelaten, kan men hier opteren om enkel deze vorm van jacht toe te laten. Dit verplaatst jacht naar een periode waar de confrontatie met recreanten minder groot is. De perceptie over nachtijacht is daarbij een aandachtspunt.
- Beperkt aantal dagen per jaar. Dit wordt toegepast bij jachtverpachting via licenties, verpachting met enkel drukjacht of korte termijn verpachting.

5.3.2. VARIATIE IN DE RUIMTE

Er kan gekozen worden voor het instellen van zones waar wel of niet gejaagd wordt op bepaalde momenten.

- Rustzones voor het wild: zoals eerder al aangehaald kan er geopteerd worden om een rustzone voor het wild in te stellen. Hier wordt dan nooit gejaagd, of slechts 1 of 2 maal per jaar bijvoorbeeld tijdens een drukjacht.
- Jachtstrategie: Zoals vermeld in “2.4 criterium populatiebeheer” kan het interessant zijn om over het hele domein, of ruimere omgeving een strategie uit te werken met oog op het “sturen” van het wild. Zoals hierboven aangehaald kan er een rustzone worden ingesteld in het domein. De rest van het gebied kan dan wel als normaal jachtterrein worden beschouwd. Dit zal resulteren in het opbouwen van een drukveld om wild uit de bejaagde zone en richting de rustzone te duwen. Dit kan gedaan worden voor het verminderen van het risico op verkeersslachtoffers of om druk in de nabijheid van naburige landbouw op te voeren zodanig (bv everzwijnen) minder geneigd zijn om hier te vertoeven en eerder in andere delen (de rustzones) van het bos blijven.
- Mijden van speelzones, vrij toegankelijke zones, bivakzones en hondenlosloopzones: sommige domeinen hebben een vastgelegde recreatieve zones. Het kan een goed idee zijn om jacht hier enkel toe te laten per uitzondering en indien dit uitdrukkelijk toegelaten of gevraagd wordt door de beheerder of eigenaar van het gebied (bij een drukjacht op everzwijn bijvoorbeeld).

5.3.3. VARIATIE IN JACHTVORMEN

Er kan geopteerd worden om de verschillende wettelijk toegelaten vormen van jacht in meer of mindere mate te benutten of net te mijden. De impact van de verschillende jachtvormen op natuur en recreatie varieert immers zeer sterk. Bovendien is de ene vorm efficiënter dan de andere onder bepaalde omstandigheden.

- Aanzitjacht: aanzitjacht is de jacht waarbij een jager vanop een bepaalde strategisch geplaatste hoogzit het wild probeert te schieten. Voor bepaalde dieren zoals reeën verdient aanzitjacht de voorkeur tegenover bijvoorbeeld drukjacht of bersen. Voordeel: de impact is minder groot op verschillende factoren (tred, verstoring,...). Nadeel is dat er (vaak permanente) hoogzitten staan in het gebied, wat de recreant niet altijd even graag ziet in een natuurgebied. Niettegenstaande de jager niet actief door het terrein loopt, kan de aanwezigheid op zich, vooral bij hoge frequentie, al verstoring meebrengen.
- Bersjacht: bersjacht is de jacht waarbij een jager individueel het wild probeert te besluipen om het te kunnen te schieten op een geschikte locatie. Het jagen van op de grond, niet vanop een hoogzit, is geen evidentie omwille van het gevaar van de lange en lage baan van een kogel. Het is veiliger om te jagen vanop een verhoogde plaats omdat de kogel dan steeds in de grond terecht komt. Indien op een verantwoorde manier beoefend, kan de bersjacht echter wel een goed resultaat hebben. Voordeel is dat er geen jachtkansels in het gebied staan en dat de beoefening van jacht als dusdanig minder zichtbaar is in het gebied voor medegebruikers of recreanten. Omwille van het veiligheidsaspect is het eerder geschikt voor weinig gerecreëerde of zelfs ontoegankelijke gebieden.
- Drukjacht: drukjacht is de jacht waarbij meerdere jagers vanop bepaalde strategisch geplaatste hoogzitten het wild proberen te schieten, terwijl ander personen (trakkers) proberen het wild te doen bewegen door rustig door het gebied te wandelen. Deze jachtvorm wordt enkel gebruikt voor grofwild. Om de efficiëntie van de activiteit (aantal

geschoten dieren) in verhouding tot de tijd gespendeerd op het terrein hoog te houden is drukjacht een ideale jachtvorm. De mogelijkheid bestaat om de verpachting te beperken tot enkel drukjacht. Meer informatie over drukjacht is terug te vinden in de “technische fiche drukjacht”.

- Jacht met kooivallen: Bij jacht met kooivallen worden de dieren in een vangkooi gelokt en na vangst gedood. Deze jachtvorm kan benut worden bij kleinere terreinen waarbij de jacht met het geweer niet wettelijk mogelijk is of als aanvulling op andere jachtvormen. Deze jachtvorm is, tegen alle perceptie in, zeer intensief omdat ze een continue opvolging vraagt en vaak lang duurt. Het voordeel is wel dat, bij kooien op afstand bediend, er zekere flexibiliteit is qua planning van de inspanning. Het is belangrijk om deze jachtvorm zeer doordacht in praktijk te brengen zodat het dierenwelzijn van de gevangen dieren niet in het gedrang komt. Bij hoge recreatiedruk is er een ernstig risico op sabotage of vernieling.
- Aankorrelplaatsen: dit zijn plaatsen waar lokvoeder aangeboden wordt, met het oog op het schieten van de dieren wanneer ze op het lokvoeder afkomen. De wetgeving voorziet de mogelijkheid om dit als hulpmiddel te gebruiken bij de jacht op everzwijnen. Dit kan ervoor zorgen dat de te leveren jachtinspanning in de tijd kan beperkt worden of doeltreffender is. Ook hierrond kunnen voorwaarden gesteld worden in een verpachting.
- Alle andere wettelijke jachtvormen (met roofvogels, met fretten,...) kunnen wel of niet worden toegelaten door de beheerder indien wel of niet wenselijk. Variatie in de jachtvorm houdt uiteraard verband met de jachtwildsoorten die toegelaten worden in de verpachting, maar kan ook bepalend zijn voor het aantal kandidaten voor de verpachting.

5.3.4. VARIATIE IN SOORTEN

Jachtwild wordt opgedeeld in 4 categorieën: klein wild, waterwild, grofwild en overig wild.

Hiernaast zijn er ook nog de beschermde soorten van bijlage 3 van het Soortenbesluit evenals de invasieve uitheemse soorten (exoten), waarvan de bestrijding optioneel in een jachtverpachting kan opgenomen worden. Bij het overwegen van een verpachting kan het nuttig zijn om het beheren van exoten en van beschermde soorten toe te wijzen aan de jachtpachter of ten minste de optie open te laten. Dit creëert de mogelijkheid om meerdere beheertaken te laten uitvoeren door een en dezelfde persoon. Het spreekt voor zich dat daarbij steeds de geldende wettelijke voorschriften volgens het soortenbesluit moeten gevolgd worden.

Binnen een verpachting is het mogelijk om bepaalde soorten of groepen wel of niet op te nemen in de verpachting, of om bepaalde soorten op te nemen onder voorwaarden.

Er is de mogelijkheid om elke soort te laten bejagen of vrij te stellen van jacht in het betrokken openbaar domein, rekening houdend met de wettelijke voorwaarden. Het is wel verstandig om bij de keuze hiervan, na te denken over de mogelijke scenario's voor wildbeheer in de toekomst. Als de jacht beperkt wordt tot één of enkele soorten (bijvoorbeeld enkel ree), is het verstandig om ook een aantal andere jachtwildsoorten (of potentiële probleemsoorten zoals everzwijn) toch in de verpachting te zetten, met de mededeling: uitsluitend in opdracht van of na goedkeuring door de beheerder. Hiermee is de jacht op deze soorten in eerste instantie niet toegelaten, maar bestaat wel de mogelijkheid om tijdens de looptijd van de verpachting alsnog op onverwachte situaties in te spelen en de soorten bejaagbaar te maken indien nodig.

Daarnaast is het ook belangrijk om een gewenst beheer “verkocht” te krijgen. Combinatie van een strikt beheer van de cruciale soorten, met opportuniteiten voor soorten die op een grote belangstelling van de pachter kunnen rekenen zonder afbreuk te doen aan de doelstellingen van de terreinbeheerder, kunnen een verpachting aantrekkelijker maken. Dit is vooral belangrijk wanneer een beheer van één soort cruciaal is, maar wanneer het beheer van die ene soort alleen erg onaantrekkelijk is.

5.3.5. VARIATIE IN TERMIJN

De termijn van een jachtverpachting is de termijn van de bindende overeenkomst. Er zijn hiervoor geen wettelijk vastgelegde bepalingen. Historisch werd vaak een termijn genomen van 9 of soms zelfs 12 jaar. Tegenwoordig wordt steeds vaker gekozen voor 3 jaar of zelfs maar 1 jaar.

Reden voor deze verschuiving in de tijd is dat de beheerdoelen van de terreinbeheerder niet altijd dezelfde zijn als die van de jager. Daar waar de terreinbeheerder ecologische en recreatieve doelen heeft, heeft de jager als doel om het aanwezige wild duurzaam te kunnen benutten. Daarom “sparen” ze vaak bepaalde dieren. Dit kan de ecologische en recreatieve doelen compromitteren. Om te vermijden dat jagers gaan ‘sparen’, oftewel hun beheerdoelen opzettelijk niet halen om het volgende jaar meer jachtwild te hebben, wordt de zekerheid dat zij het jachtrecht in de toekomst zullen hebben, ingeperkt. Hoe korter de termijn, hoe minder “sparen” nut heeft en hoe minder deze praktijk zich zal voordoen. Anderzijds vraagt een uitgebalanceerd wildbeheer om een langetermijnvisie en een vertrouwensband tussen pachter en verpachter. Dit is iets wat opgebouwd moet worden en tijd kost. Telkens opnieuw verpachten vergt vanzelfsprekend ook een grotere tijdinvestering. Het is dus zoeken naar een (soms broos) evenwicht rond de termijn van verpachting.

Vaak wordt de optie ingebouwd om de pacht te verlengen door beide partijen of te verbreken door één of beide partijen. Dit kan nuttig zijn om in geval van problemen de pacht te kunnen stoppen, maar indien het zeer goed loopt de pacht te kunnen verlengen. Hier zijn ook geen wettelijk bepaalde termijnen voor.

Finaal gaat het erom dat men als eigenaar van een gebied ook na het verpachten van het jachtrecht nog touwtjes in handen kan houden indien er zich problemen zouden voordoen. Hier dient men op voorhand goed over na te denken en de verpachting zo op te bouwen dat het mogelijkheden schept voor de terreineigenaar om, in geval van niet naleven van de afspraken, de overeenkomst te beëindigen.

5.3.6. SPECIALE VERPACHTINGSVOORWAARDEN

Er zijn nog tal van voorwaarden die mogelijks opgenomen kunnen worden in de verpachting. Dit is afhankelijk van het gebied, wat de terreinbeheerder wil toelaten en hoeveel verantwoordelijkheid de jagers krijgen.

Enkele voorbeelden:

- Administratieve taakbelasting

Men kan als beheerder beslissen om de pachter alle administratieve taken (zie hoofdstuk 5.2) te laten uitvoeren. Anderzijds is het mogelijk dat de beheerder van het gebied zelf het jachtplan,

afschotplan en faunabeheerplan maakt. Bij een verpachting op korte termijn (1 jaar) heeft het volledig uit handen geven van de administratieve taken het gevolg dat mogelijks ieder jaar iemand anders het jachtplan moet indienen. Het in eigen beheer houden van deze administratie is anderzijds ook een belangrijke tijdinvestering voor de beheerder. Deze afweging is te maken naar de intensiviteit waarmee de beheerder de jacht coördineert, opvolgt, of helemaal uit handen geeft.

- Jachtkansels

Mogen vaste jachtkansels geplaatst worden of niet? Moeten de kansels of de locatie ervan goedgekeurd worden door de terreinbeheerder? Worden deze geplaatst door de jager of door de beheerder? Moet er een kaart afgegeven worden met alle jachtkansels? Het nut van een bepaalde positie wijzigt in de loop der jaren door natuurlijke ontwikkeling van de omgeving en gedragswijziging van de dieren. Wat dan met verplaatsing van de kansels?

Het gebruik van verplaatsbare ladders of treestands verdient bijzondere aandacht in de overwegingen. Het gebruik van verschillende soorten jachtkansels is uitgewerkt in de “technische fiche jachtkansels”.

- Werkzaamheden in het gebied door de pachter

Welke werkzaamheden zijn wel of niet toegelaten? Vaak wordt in de verpachtingsvoorwaarden opgenomen dat de pachter geen maai-, kap- of andere beheerwerken mag uitvoeren. Dit kan bijvoorbeeld uitgezonderd worden in de omgeving van de jachtkansels. Of het kan verboden worden tenzij met schriftelijke machtiging afgeleverd door de beheerder. Het is voor de veiligheid van de jachtactiviteit immers belangrijk om een goed zicht te hebben vanop de jachtkansel. Het wegnemen van enkele twijgen kan soms een groot verschil maken. Redelijkheid van beide partijen is hierbij een goede basis. Het is daarbij belangrijk dat de verpachtingsvoorwaarden de redelijkheid niet belemmeren.

- Toegang tot het gebied

Toegang tot het gebied kan beperkt worden al naar gelang de algemeen geldende toegangsregeling. Toegang voor voertuigen van jagers moet grondig in overweging genomen worden. Voor openbare domeinen is het niet altijd gewenst dat er te pas en te onpas voertuigen rondrijden. Anderzijds is het ter plaatse geraken met een terreinwagen zeer handig na het schieten van een stuk wild. Lang door het bos zwoegen met een zwaar everzwijn is geen evidentie, noch een aantrekkelijk zicht voor andere terreinbezoekers. Goede en praktisch werkbare afspraken met betrekking tot de toegankelijkheid zijn belangrijk. Werken met persoons- of voertuiggebonden toelatingen op aanvraag bij de beheerder, zijn vaak interessant.

- Aankorrelen

Is het aanbrengen van aankorrelplaatsen toegestaan? In geval van everzwijnbeheer kunnen aankorrelplaatsen een grote meerwaarde zijn in het halen van de afschotquota en het verhogen van de efficiëntie van de jachtactiviteit. Waar past het dat die worden aangelegd? Hoe worden ze onderhouden?

- Gebruik van wildcamera's

Zeker naar grofwildbeheer toe is het nuttig om wildcamera's te gebruiken. Goed geplaatste wildcamera's geven een overzicht van welke dieren er in het gebied bewegen. Dat is meerwaarde voor een goed wildbeheer. In de verpachtingsvoorwaarden kan de beheerder regels opleggen

voor het gebruik van wildcamera's naar aantallen, plaatsing en eventueel terugkoppeling van gegevens.

- Praktische afspraken rond jacht

Vaak worden er in de verpachtingsvoorwaarden ook praktische afspraken meegegeven. Voor grofwild wordt vaak gevraagd dat de jager de beheerder per sms op de hoogte brengt bij het uitvoeren van een activiteit of wanneer een dier geschoten is. Ook afspraken rond het aantal medejagers, specifieke jachtmethoden, gebruik van honden en dergelijke kunnen indien nodig vastgelegd worden in de verpachtingsvoorwaarden.

- Coöperatie met het beheer

Men kan de jager vragen om bepaalde beheertaken uit te voeren zoals het plaatsen van hoogzitten, uitvoeren van wildtellingen, of andere taken die betrekking hebben op het wildbeheer.

- Deelname aan activiteiten met betrekking tot het gebied

Men kan de jager vragen om zich bij publieke activiteiten in te zetten of om de organisatie van een drukjacht op zich te nemen.

- Onderverhuring of niet

Het onderverhuren kan al dan niet worden toegestaan. Dit is belangrijk om goed af te bakenen in de verpachting. Dit zal gevolgen hebben voor de aansprakelijkheid en het aanspreekpunt.

- WBE verdeling of niet

Gezien een wildbeheereenheid bij een openbare verpachting per opbod het recht heeft om meer te bieden, is de kans altijd bestaande dat een WBE de verpachting zal binnenhalen. Hierbij kan men ook op voorhand in de verpachtingsvoorwaarden al regels stellen naar het aantal toegelaten deelgenoten van een verpachting.

- Aantal jagers per jachtactiviteit

In sommige specifieke gevallen wordt het aantal jagers en/of trakkers dat is toegelaten deel te nemen aan een jachtactiviteit begrensd. Op die manier kan de druk op het gebied gecontroleerd worden of kan een minimale inspanning gegarandeerd worden.

5.4. VORMEN VAN JACHTVERPACHTING IN OPENBARE DOMEINEN

5.4.1. JACHTVERPACHTING DOOR OPENBARE AANBESTEDING

Verpachting van het jachtrecht van domeinen in eigendom van openbare besturen is beschreven in artikel 11 van het jachtdecreet en moet worden toegekend volgens de principes van mededinging en transparantie.

De meest algemene wijze om hieraan te voldoen is door een openbare aanbesteding van het jachtrecht. De toekenning wordt meestal gedaan na een zitting waarbij biedingen worden aanvaard.

Een model van deze vorm van verpachting is te vinden in de “technische fiche jachtverpachting”. Alle elementen zoals hierboven opgesomd, zijn in dit model evenwichtig verwerkt. Zoals eerder aangegeven, kunnen de voorwaarden eveneens aangepast worden zoals hierboven beschreven. Eventuele aanpassingen aan het model moeten overlegd worden met de juridische en inhoudelijke specialisten inzake jachtverpachting door het model met daarin de gewenste aanpassingen duidelijk zichtbaar weergegeven, aan hen voor te leggen.

Indien de beheerder overweegt om een jachtverpachting uit te werken en op moeilijkheden of onzekerheden stuit, is het aangeraden dat hij contact opneemt met juridische en inhoudelijke specialisten inzake jacht binnen ANB (Jacht.anb@Vlaanderen.be).

5.4.2. ONDERHANDSE JACHTVERPACHTING

Zoals eerder beschreven is het mogelijk om een klein domein, dat niet groot genoeg is om als zelfstandig jachtterrein te bestaan voor de jacht met het geweer (<40 ha) én met het oog op bejaagbaarheid maar aan 1 jachtrechthouder kan toebedeeld worden (m.a.w. er zijn geen andere potentiële kandidaten), via een onderhandse procedure te verpachten. Hiermee kan een snellere procedure gevolgd worden dan via een openbare verpachting.

Het model van een onderhandse jachtverpachting is te vinden in de “technische fiche jachtverpachting”. Alle elementen zoals hierboven opgesomd, zijn in dit model evenwichtig verwerkt. Zoals eerder aangegeven, kunnen de voorwaarden eveneens aangepast worden zoals hierboven beschreven. Eventuele aanpassingen aan het model moeten overlegd worden met de juridische en inhoudelijke specialisten inzake jachtverpachting door het model met daarin de gewenste aanpassingen duidelijk zichtbaar weergegeven, aan hen voor te leggen.

Indien de beheerder overweegt om een onderhandse verpachting te doen van een bepaald gebied, is het raadzaam om contact op te nemen met de juridische en inhoudelijke specialisten inzake jacht binnen ANB (Jacht.anb@Vlaanderen.be).

5.4.3. JACHTVERPACHTING ONDER VORM VAN LICENTIES

Een aparte vorm van openbare aanbesteding is de verpachting onder vorm van licenties, voornamelijk toegepast voor grofwildjacht. Bij deze aanbesteding wordt het jachtrecht aanbesteed aan meerdere jachtrechthouders. Elke jachtrechthouder krijgt daarbij een

zogenaamde ‘licentie’: het recht om gedurende een bepaalde periode en op een bepaald aantal hoogzitten te jagen volgens de voorwaarden van deze aanbesteding. De jachtrechthouder wordt hierna ‘licentiehouder’ genoemd.

De reden om te kiezen voor deze vorm van verpachting is dat de eigenaar het uitoefenen van de jachtactiviteit en het halen van het beoogde afschot heel sterk in eigen handen heeft. Door het jachtrecht niet aan één, maar aan meerdere partners toe te wijzen, heeft geen van de partners belang bij het onvolledig uitvoeren van het gewenste afschot, omdat dan de andere partners de realisatie van het beheerdoel in zijn plaats zullen doen. Dit maakt dat de doelen voor natuurbeheer en de hieraan verbonden jacht nauwer verbonden zijn met elkaar. De terreinbeheerder heeft dus meer garantie op een goede realisatie van het beheerdoel. Hiernaast is het aantal momenten waarop jagers aanwezig zijn op het domein beperkt. Jagers hebben ook geen enkel baten bij het rond dwalen in het gebied, gezien zij geen vooraf bepaalde sector of hoogzitten hebben. De confrontatie tussen jagers en bezoekers wordt hierdoor tot een minimum beperkt. Hierdoor kan de beheerder ook beter duiden aan eventuele recreanten waarom en wanneer jacht zal plaatsvinden. Werken met licenties heeft wel een grotere impact op de eigen werking in vergelijking met een gewone jachtverpachting. Er is een heel deel administratie, organisatie en praktische uitwerking dat dan niet uitbesteed wordt.

De jacht wordt uitgevoerd in aanzitjacht vanop vaste hoogzitten per licentiehouder en ieder krijgt een ‘sector’ (meerdere hoogzitten verspreid in het gebied). De jacht wordt uitgeoefend op vooraf vastgelegde tijden. Alternatief wordt de jacht uitgevoerd onder de vorm van een drukjacht.

Er worden voorwaarden gesteld voor het halen van de beheerdoelen en er worden inspanningsvereisten voor de jager opgelegd. Deze kunnen uiteraard worden verstrengd of versoepeld al naargelang de situatie van de verpachting. Zo kan de jachtdruk worden opgevoerd of afgezwakt in functie van de beheerdoelen (recreatiedoelen en ecologische doelen).

Een voorbeeld van een jachtverpachting onder vorm van licenties staat in de “technische fiche jachtverpachting”, zowel met de focus op aanzitjacht als met de focus op drukjacht. Alle elementen zoals hierboven opgesomd, zijn in dit model evenwichtig verwerkt. Zoals eerder aangegeven, kunnen de voorwaarden eveneens aangepast worden zoals hierboven beschreven. Eventuele aanpassingen aan het model moeten overlegd worden met de juridische en inhoudelijke specialisten inzake jachtverpachting door het model met daarin de gewenste aanpassingen duidelijk zichtbaar weergegeven, aan hen voor te leggen.

6. BESTRIJDING

Bestrijding van wildsoorten is een juridische procedure, gericht op het inperken van schade. Men kan naar bestrijding teruggrijpen indien de middelen of jachtperiodes, aangereikt binnen gewone en bijzondere jacht, niet voldoende zijn. Het is ook een middel om te kunnen ingrijpen wanneer de zittende jager de vereiste doelen niet realiseert. Een bestrijding kan enkel op het kadastrale perceel of de percelen waar schade is, én waar preventieve maatregelen genomen zijn én na het melden van de bestrijding bij het Agentschap voor Natuur en Bos. De bestrijding mag slechts aanvangen 24u na melding of na eerdere expliciete toestemming door de overheid. Het kan enkel op de percelen waar schade werd vastgesteld en nooit op de omliggende percelen.

Bestrijding is niet aangewezen als een normale maatregel en kan in principe enkel in volgende omstandigheden:

- Op bepaalde plaatsen waar jacht onder normale omstandigheden niet mogelijk is en er toch hoge nood is aan ingrijpen op de wildpopulatie;
- Indien een gebied (nog) niet aan de juridische voorwaarden voldoet om bejaagd te mogen worden.

Preventieve maatregelen, ofwel de code goede praktijk, staan beschreven in het Ministerieel besluit tot vaststelling van een code van goede praktijk van 12 mei 2014. Deze maatregelen zijn afhankelijk van de wildsoort. Voor everzwijn en gans staan deze uitgewerkt in de beheerfiches in bijlage.

Indien de beheerder overweegt om bestrijding te gebruiken als juridische basis voor het doden van dieren in zijn domein is het aangeraden dat hij eerst contact opneemt met juridische en inhoudelijke specialisten inzake jacht binnen ANB (Jacht.anb@Vlaanderen.be) om af te toetsen of een bestrijding echt de beste oplossing is voor het domein.

7. AFWIJKENDE MAATREGELEN

De jacht- en soortenwetgeving bevat voor sommige soorten en situaties ook specifieke clausules. Zij kunnen een oplossing bieden voor zeer specifieke omstandigheden.

7.1. MAATREGELEN TEN BEHOEVE VAN HET NATUURBEHOUD

Ganzenbeheer in natuurgebieden

Artikel 57 van het Jachtvoorwaardenbesluit voorziet de mogelijkheid om af te wijken op het normale ganzenbeheer door:

- Eieren van grauwe en Canadese ganzen te schudden, rapen of vernielen
- Grauwe en Canadese ganzen te doden met vuurwapens of af te vangen met netten in de periode van 1 juni tem 14 juli.

Deze maatregelen moeten voorafgaand gemeld worden aan het ANB en jaarlijks gerapporteerd worden. Meer informatie is te vinden in de “beheerfiche ganzen”

Bestrijding van beschermde soorten

Bijlage 3 van het Soortenbesluit voorziet de mogelijkheid om beschermde soorten te bestrijden:

- Om schade te vermijden aan professioneel geteelde gewassen: zwarte kraai, ekster, kauw, brandgans van 1 mei tem 30 september
- Om schade aan professionele fruitteelt te vermijden: spreeuw (15 mei tem 31 augustus) en gaai (1 juli tem 31 oktober)
- Om wilde fauna en flora te beschermen: zwarte kraai, ekster, brandgans van 1 mei tem 30 september

Deze bestrijding moet gemeld worden aan het ANB en jaarlijks gerapporteerd. Er kan gebruik gemaakt worden van vuurwapens, roofvogels, trechtersvallen, larsen-kooien, inloopkooien, akoestische hulpmiddelen en lokdieren.

Bestrijding van uitheemse invasieve soorten

Bijlage 3/1 van het soortenbesluit voorziet de mogelijkheid tot het bestrijden van in het wild voorkomende uitheemse soorten:

- Toepasbaar op alle uitheemse soorten, ook exoten genaamd
- Zowel overdag als 's nachts toegestaan, het hele jaar rond
- Er mag gebruik gemaakt worden van vuurwapens, luchtdrukwapens, gasdrukwapens (beperkt tot gebruik tussen 1u voor zonsopgang en 1u na zonsopgang)
- Verdere middelen en methoden zijn: levende lokdieren, akoestische middelen, lichtbronnen, roofvogels, netten, vangkooien en vallen.

Indien de beheerder overweegt om deze afwijkingen te gebruiken als juridische basis voor het doden van dieren in zijn domein is het aangeraden dat hij eerst contact opneemt met juridische en inhoudelijke specialisten inzake jacht binnen ANB (jacht.anb@Vlaanderen.be).

7.2.AFWIJKINGSPROCEDURE ARTIKEL 33

De Vlaamse Regering kan afwijken van de bepalingen van het Jachtdecreet van 24 juli 1991, volgens het artikel 33 van dit decreet en een vergunning afleveren voor het uitoefenen van bepaalde uitzonderlijke maatregelen.

De afwijkingsprocedure kan enkel gevolgd worden onder strikte voorwaarden en enkel voor volgende redenen:

- in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
- in het kader van dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale en economische aard, en voor het milieu gunstige effecten;
- in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
- ter bescherming van de wilde fauna of flora, of ter instandhouding van de natuurlijke habitats;
- voor doeleinden in verband met onderzoek of onderwijs, repopulatie of herintroductie, alsook voor de daartoe benodigde kweek;
- om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt en vastgesteld aantal van bepaalde specimens te vangen of in bezit te hebben;
- ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren of aan andere goederen in eigendom of gebruik.

Afwijkingen op grond van dit artikel kunnen alleen maar toegestaan worden als de volgende voorwaarden zijn vervuld:

- er mag geen andere bevredigende oplossing bestaan;
- de afwijking mag geen afbreuk doen aan het streefdoel om de populaties van de soort in kwestie in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan, op lokaal niveau of op Vlaams niveau.

Deze procedure kan gevolgd worden indien alle voorgaande mogelijkheden: verpachting van jacht, bijzondere jacht of bestrijding niet toelaten een specifieke situatie met betrekking tot het beheer van een soort het hoofd te bieden.

Indien de beheerder overweegt om deze afwijkingsprocedure te gebruiken als juridische basis voor het doden van dieren in zijn domein is het aangeraden dat hij eerst contact opneemt met juridische en inhoudelijke specialisten inzake jacht binnen ANB (jacht.anb@Vlaanderen.be).